

Комунальний заклад «Полтавський Палац дитячої та юнацької творчості Полтавської міської ради Полтавської області»

Реалії національно-патріотичного виховання у закладі за результатами впровадження освітньо-виховного проєкту з громадянсько-патріотичного виховання «Моя країна – Україна, Полтавщина – душа країни»

(виступ в рамках проведення педагогічної ради 27.05.2020р. з теми «Національно-патріотичне виховання дітей та молоді як пріоритетна складова процесу соціалізації особистості» (за результатами роботи над виховною проблемою закладу «Виховання громадянина-патріота у позашкільному навчальному закладі» на 2015-2020р.р.)

Підготувала:
методист Хоріщенко Н.В.

Полтава-2020

«Патріотизм – це, образно кажучи, сплав почуття й думки, досягнення святині – Батьківщини – не тільки розумом, а й передусім серцем...

Патріотизм починається з любові до людини. Патріотизм починається з колиски».

Василь Сухомлинський

ВСТУП

Сьогодні Українська держава та її громадяни стають безпосередніми учасниками процесів, які мають надзвичайно велике значення для подальшого визначення, першою чергою, своєї долі, долі своїх сусідів, подальшого світового порядку на планеті. В сучасних важких і болісних ситуаціях викликів та загроз і водночас великих перспектив розвитку, кардинальних змін у політиці, економіці, соціальній сфері пріоритетним завданням суспільного поступу, поряд з забезпеченням своєї суверенності й територіальної цілісності, пошуками шляхів для інтегрування в європейське співтовариство, є визначення нової стратегії виховання як багатокomпонентної та багатовекторної системи, яка великою мірою формує майбутній розвиток Української держави.

Серед виховних напрямів найбільш актуальними виступають патріотичне, громадянське виховання як стрижневі, основоположні, що відповідають як нагальним вимогам і викликам сучасності, так і закладають підвалини для формування свідомості нинішніх і прийдешніх поколінь, які розглядатимуть державу як запоруку власного особистісного розвитку, що спирається на ідеї гуманізму, соціального добробуту, демократії, свободи, толерантності, виваженості, відповідальності, здорового способу життя, готовності до змін.

Тому нині, як ніколи, потрібні нові підходи і нові шляхи до виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості.

I. НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ У ДІЯЛЬНОСТІ КЗ «ПОЛТАВСЬКИЙ ПАЛАЦ ДИТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ ПОЛТАВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ»

Національно-патріотичне виховання – один з пріоритетних напрямів діяльності комунального закладу «Полтавський Палац дитячої та юнацької творчості Полтавської міської ради Полтавської області».

Виховання патріотизму сьогодні, як ніколи актуально. І не тільки для системи освіти, а й для держави в цілому. Саме зараз ми повертаємося до споконвічних цінностей: утвердження первинності любові до Батьківщини і людей, духовності, моральності, бережного ставлення до природних скарбів і національних надбань нашого народу тощо.

У творчій діяльності дитина розвивається, набуває соціальний досвід, розкриває свої природні обдарування і здібності, задовольняє інтереси і потреби. Процес натхненної діяльності вимагає від дитини величезного інтелектуального, емоційного і вольового напруження. Творчі потенціали закладені і існують у кожній людині, тому при сприятливих умовах кожна дитина може проявити себе. Усі найкращі людські якості самі розвиваються тільки там, де є творче ставлення до життя і адекватні соціальні умови для саморуху. Працюючи з дітьми педагоги розкривають їхні природні здібності та готують малечу до продуктивної праці.

У сьогоденних умовах, перед керівником гуртка закладу позашкільної освіти постає немало задач, пов'язаних з вихованням патріотизму та формування національної свідомості у своїх вихованців. Педагогічний колектив докладает максимум зусиль для того, щоб діти, які відвідують Полтавський Палац дитячої та юнацької творчості мали змогу поряд з розвитком своїх здібностей та творчого зростання, залучатись до глибин національної культури, поринути у дивовижний світ народного мистецтва, промислів, традицій.

Сухомлинський писав: «Гуртки – важлива форма виховання підлітків. Цінність гурткової роботи полягає в тому, що кожен може протягом тривалого часу випробувати свої здібності, задатки, пробувати в конкретній справі свої схильності, знайти улюблену роботу. Без гуртків, в яких вирує допитлива думка, не можна уявити ні інтелектуального, ні емоційно-естетичного виховання. Кожен гурток – центр творчої праці повноцінного інтелектуального життя».

Дитина повинна перебувати під постійним впливом матеріальної й духовної культури свого народу.

На основі народної творчості побудована робота гуртків відділу прикладного мистецтва. На заняттях вихованці знайомляться з культурою українського народу, історією різних видів мистецтва, здійснюють першу кроки у традиційних українських промислах. Опановуючи в'язання, вишивку, шиття, бісероплетіння, петриківський розпис, гончарство та ін., вихованці, непомітно для себе, починають сприймати світ крізь призму художньо-естетичних уподобань нашого народу. До того ж, участь у різноманітних міських, обласних, всеукраїнських конкурсах-виставках, отримання високої оцінки своєї майстерності, сприяють популяризації національної культурної спадщини серед підростаючого покоління нашої держави.

Особливе місце займають гуртки художнього відділу. На заняттях з хореографії педагоги навчають своїх вихованців через народний танець, музику, костюми відтворювати дух українського народу, його велич і красу. Навчаючи вокалу, керівники гуртків дають можливість дітям чути, вивчати і співати народну пісню – джерело мудрості, сили народної, знайомлять з фольклорними обрядами. Керівники музичних класів за допомогою музичних творів показують необхідність збереження народних звичаїв та обрядів українського народу, прикладом чого є дія освітнього проєкту художнього відділу «Скарби народної творчості».

Керівники гуртків методичного та масового відділів формують у вихованців розуміння важливої ролі української мови у відродженні України, розуміння того, що лише завдяки їй можна глибше пізнати традиції, звичаї, психологію, національний дух українців. На заняттях розвивається мовна культура дітей, вміння і навички спілкуватися, логічно висловлювати думки українською мовою, говорити правильно, вишукано і виразно.

II. РОБОТА ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОЄКТУ З ГРОМАДЯНСЬКО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ «МОЯ КРАЇНА – УКРАЇНА, ПОЛТАВЩИНА – ДУША КРАЇНИ»

Саме враховуючи вимоги сьогодення, колектив нашого закладу в 2015-2016 навчальному році розпочав роботу над виховною проблемою «Виховання громадянина-патріота в позашкільному навчальному закладі» на 2015-2020р.р. вбачаючи свою місію у цілеспрямованому та ефективному вихованні суб'єкта громадянського суспільства, громадянина-патріота України.

Для якісного та успішного розв'язання всіх педагогічних завдань в рамках роботи над виховною проблемою в 2016-2017н.р. було розроблено освітньо-виховний проєкт з громадянсько-патріотичного виховання «Моя країна – Україна, Полтавщина – душа країни» (автор проєкту – методист Хоріщенко Н.В.). Провідною ідеєю проєкту є творчий пошук ефективних форм освітньо-виховної роботи закладу щодо відродження національних традицій, української культури, звичаїв народу, формування в дітей та молоді патріотизму і національної гідності.

Методи та прийоми роботи щодо національно-патріотичного виховання гуртківців дуже різноманітні. Це складний педагогічний процес. В основі його лежить розвиток моральних почуттів. Вирішуючи завдання патріотичного виховання, кожен педагог будує свою роботу відповідно з місцевими умовами, напрямом роботи гуртка, з особливостями дітей, враховуючи принципи диференційованого підходу до кожної дитини, максимальний облік його можливостей та інтересів; раціональне поєднання різних видів діяльності, адекватних за віком; дитячу активність тощо.

Проєктом передбачено проведення циклу різноманітних за формою і змістом заходів. Пріоритетна роль належить інтерактивним методам, соціально-ігровим методам, що ґрунтуються на демократичному стилі взаємодії, спрямовані на самостійний пошук істини і сприяють формуванню критичного мислення, ініціативи й творчості.

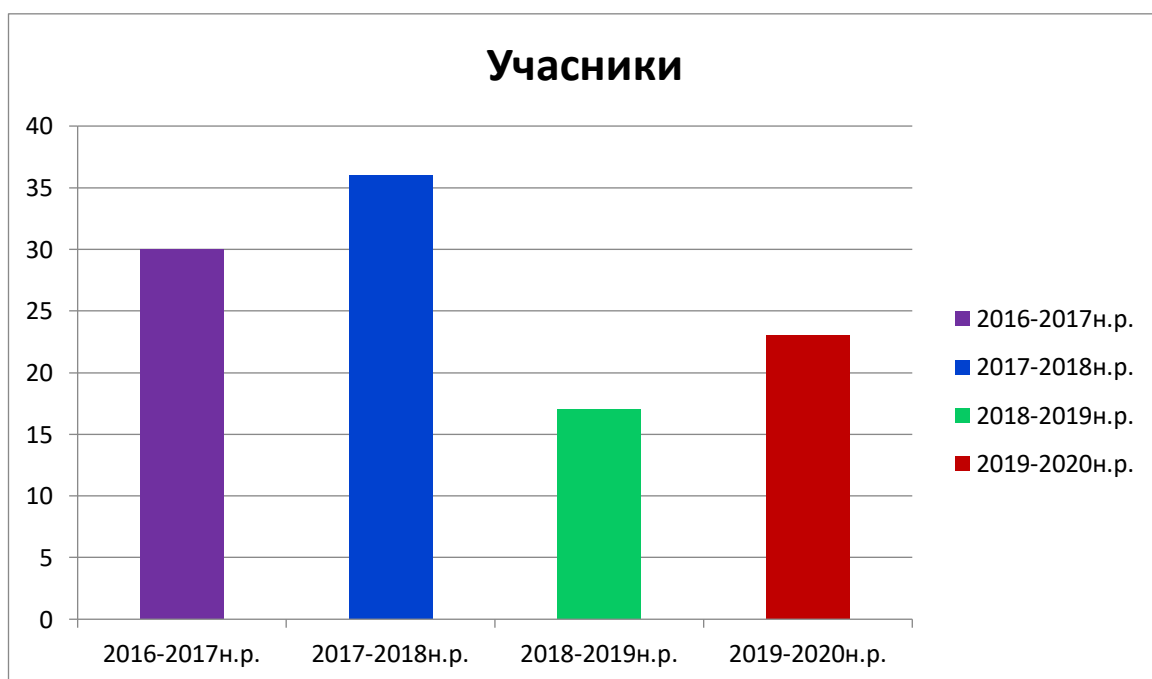
Одними з найбільш яскравими заходів в рамках роботи проєкту можна вважати конкурси читців (декламаторів), які кожного року мали свою тематику:

- 2016-2017н.р. – конкурс читців (декламаторів) «Байки Леоніда Глібова» (до 190-річчя з дня народження);

- 2017-2018 н.р. – конкурс читців (декламаторів) «Україно! Ти для мене диво!» (до Дня Соборності України);

- 2018-2019н.р. – конкурс читців (декламаторів) «Зима, що нас змінила» (до 5-ї річниці Героїв Небесної Сотні)

2019-2020н.р. – конкурс читців (декламаторів) «Єдині ми – єдина Україна» (до Дня Соборності України).

За час дії проєкту методистом Хоріщенко Н.В. були проведені такі заходи:

2016-2017 навчальний рік

- заняття ШПМ «Світоч» «Славетні постаті Полтавщини. Полтава відома і невідома»;

конкурс читців (декламаторів) «Байки Леоніда Глібова» (до 190-річчя з дня народження) («Чародії», ЗХК гурток «Господарочка», клас народних

інструментів (акордеон), «Малятко», НХК сом «Соняшник», ЗХК вокальна студія, «Словограй», «Юний дизайнер», арт-студія «Браво», клас народних інструментів (баян), НХК ат «Барвінок», «Декоративний розпис», «Тільда мода»);

- пізнавальна програма «7 чудес України» («Словограй», «Малятко»);
- пізнавальна бесіда «Твоя маленька Батьківщина» («Шашки»);
- усний журнал «Символи Батьківщини» (НХК сом «Соняшник», НХК ат «Барвінок»);
- виховна година «Мої права та обов'язки» («Малятко», «Словограй», логопедичний спів);
- розмова в дружньому колі «Є пам'ять, якій не буде кінця» (до Дня пам'яті Героїв Крут) (НХК гурток «Господарочка»);
- розмова в дружньому колі «Героям Небесної Сотні присвячується» (ЗХК вокальна студія «Нове покоління»);
- рольова гра «Юридичний футбол» («Тільда мода», «Welcome to English», НХК ат «Барвінок», «Малятко», «Словограй»);
- виховна година «Мої права і обов'язки» (НХК ат «Барвінок»);
- конкурс ерудитів «Що я знаю про Україну» («Welcome to English»);
- пізнавальна бесіда «Я люблю країну, де має права кожна дитина» («Шашки»).

11 заходів – охоплено 31 гурток.

2017-2018 навчальний рік

- заняття ШПМ «Світоч» «Така багата Україна» (ігрова програма патріотичного спрямування для педагогів);
- конкурс читців (декламаторів) «Україно! Ти для мене диво!» (до Дня Соборності України) («Витівники», «Юний дизайнер», «Авіамоделльний», «Словограй», «Малятко», «Гончарик», ЗХК гурток «Господарочка», «Чародії», ЗХК вокальна студія, спортивно-танцювальний клуб «Акцент»,

- НХК ат «Барвінок», театр мод «Перспектива», «Декоративний розпис», «Барви», НХК сом «Соняшник», клас народних інструментів, «Тільда мода»);
- конкурсно-пізнавальна програма «Україна моя від «А» до «Я» (НХК ат «Барвінок», «Юний дизайнер»);
  - пізнавально-ігрова програма «Мій рідний край – куточок Батьківщини» («Малятко», «Словограй»);
  - конкурсна програма «Ерудит» («Малятко», «Словограй»);
  - пізнавальна бесіда «Твоя маленька Батьківщина» («Чарівні візерунки»);
  - усний журнал «Символи Батьківщини» («Декоративний розпис»);
  - конкурс ерудитів «Що я знаю про Україну» («Барви»);
  - бесіда «Закон і ми» (арт-студія «Браво», НХК сом «Соняшник»);
  - гра-подорож «Подорож у місто прав дитини» («Барви», НХК сом «Соняшник», «Малятко», «Словограй»);
  - бесіда з елементами гри «Правова культура дітей» («Світ рукоділля»);
  - рольова гра «Юридичний футбол» («Декоративний розпис», «Чародії»);
  - інтелектуальна гра «Ігри патріотів» (НХК ат «Барвінок»).

12 заходів – охоплено 36 гуртків.

2018-2019 навчальний рік

- конкурс читців (декламаторів) «Зима, що нас змінила» (до 5-ї річниці Героїв Небесної Сотні) (спортивно-танцювальний клуб «Акцент», «Гончарик», клас народних інструментів (акордеон), рада активу Палацу, клас цимбал, НХК гурток «Господарочка», «Витівники», клас народних інструментів (баян), ЗХК вокальна студія «Нове покоління», «Декоративний розпис», НХС сом «Соняшник»);
- пізнавально-розважальний турнір «Козак вкраїнську любить мову, він завжди здержить своє слово» («Welcome to English», «Юний дизайнер»);

- пізнавально-ігрова програма «Мій рідний край – куточок Батьківщини» («Малятко», «Словограй»);
- пізнавальна бесіда «Українська національна символіка» (НХК гурток «Господарочка», «Радіотехнічний», «Чародії»);
- пізнавальна бесіда «Моя маленька Батьківщина» (НХК сом «Соняшник»);
- виховний захід «Моя рідна Полтава» (спортивно-танцювальний клуб «Акцент»);
- виховна година «Полтава відома і невідома» («Декоративний розпис», «Шашки», «Welcome to English»);
- гра-вікторина «Полтавщина – мій рідний край» («Гончарик»);
- усний журнал «Я маю право...» (НХК гурток «Господарочка», «Чародії», «Гончарик», «Декоративний розпис», «Радіотехнічний»);
- пізнавальна програма «Конституція у моєму житті» («Шашки»);
- бесіда з елементами гри «Вчимося жити в правовій державі» («Малятко», «Словограй»);
- виховна година «Вітчизна – це не хтось і десь, Я – теж Вітчизна» («Малятко», «Словограй», НХК сом «Соняшник»);
- гра-вікторина «Я люблю Україну» (спортивно-танцювальний клуб «Акцент», «Welcome to English»).

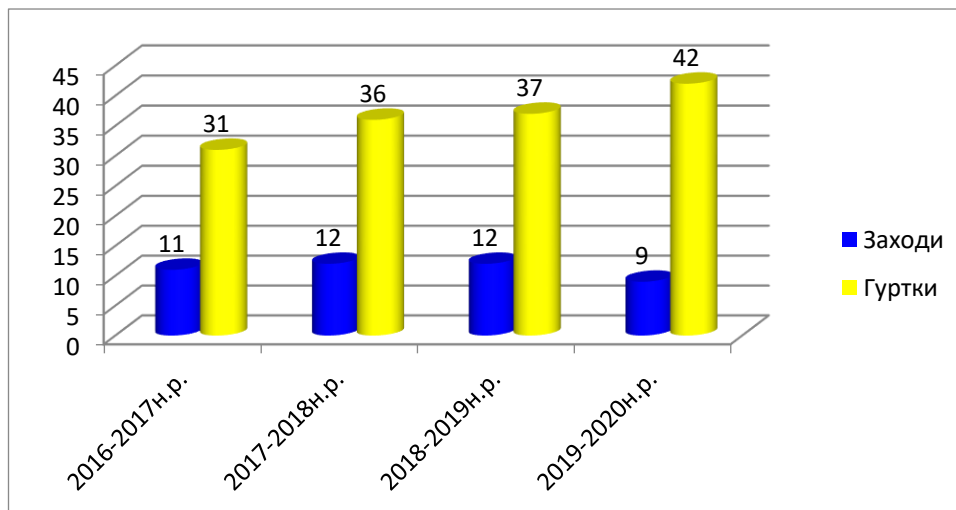
12 заходів – охоплено 37 гуртків.

2019-2020 навчальний рік

- конкурс читців (декламаторів) «Єдині ми – єдина Україна» (до Дня Соборності України) («Декоративний розпис», «Welcome to English», «Словограй», «Малятко», НХК ат «Барвінок», «Гончарик», ЗХК вокальна студія «Нове покоління», ансамбль «Перлинки», клас народних інструментів, театр моди «Перспектива», НХК гурток «Господарочка», «Тінейджер», «Чародії», рада активу Палацу);

- пізнавально-ігрова програма «Мій рідний край – куточок Батьківщини» («Юний дизайнер», «Словограй», «Малятко»);
- пізнавальна бесіда «Українська народна символіка» (НХК ат «Барвінок», спортивно-танцювальний клуб «Акцент»);
- експрес-гра «Про права, граючи!» («Гончарик», НХК сом «Соняшник», «Радіотехнічний», «Авіамоделльний», НХК ат «Барвінок»);
- пізнавально-розважальна програма «Люблю Полтаву я свою, вона найкраща в цілім світі» («Юний дизайнер», «Декоративний розпис», «Тінейджер»);
- пізнавально-розважальний турнір «Козак українську любить мову, він завжди здержить своє слово» («Welcome to English», ЗХК арт-студія «Браво», «Ідеал»);
- віртуальна подорож «Нехай веселка над країною заграє, мир і щастя в рідний дім назавжди завітають» («Гончарик», «Малятко», «Словограй»);
- інтелектуальна гра «Мій рідний край – моя країна» (ЗХК арт-студія «Браво», «Тінейджер», «Малятко», «Словограй», НХК ат «Барвінок»);
- виховний захід інтелектуального спрямування «Вивчай Європу – змінюй Україну – країна починається з тебе» (НХК сом «Соняшник», НХК гурток «Господарочка»);
- гра-вікторина «Я люблю Україну» («Малятко», «Словограй»).

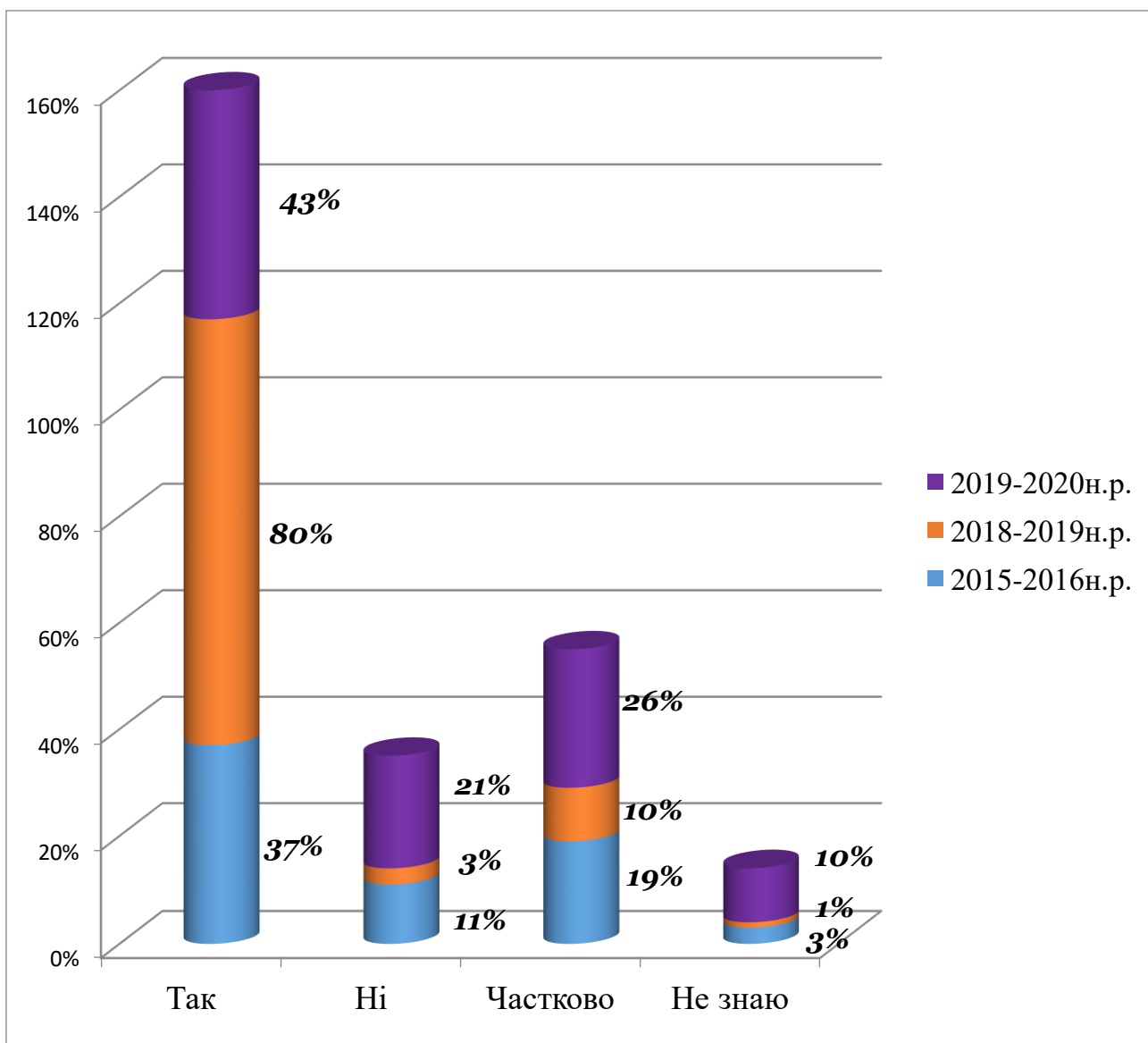
9 заходів – охоплено 42 гуртки.

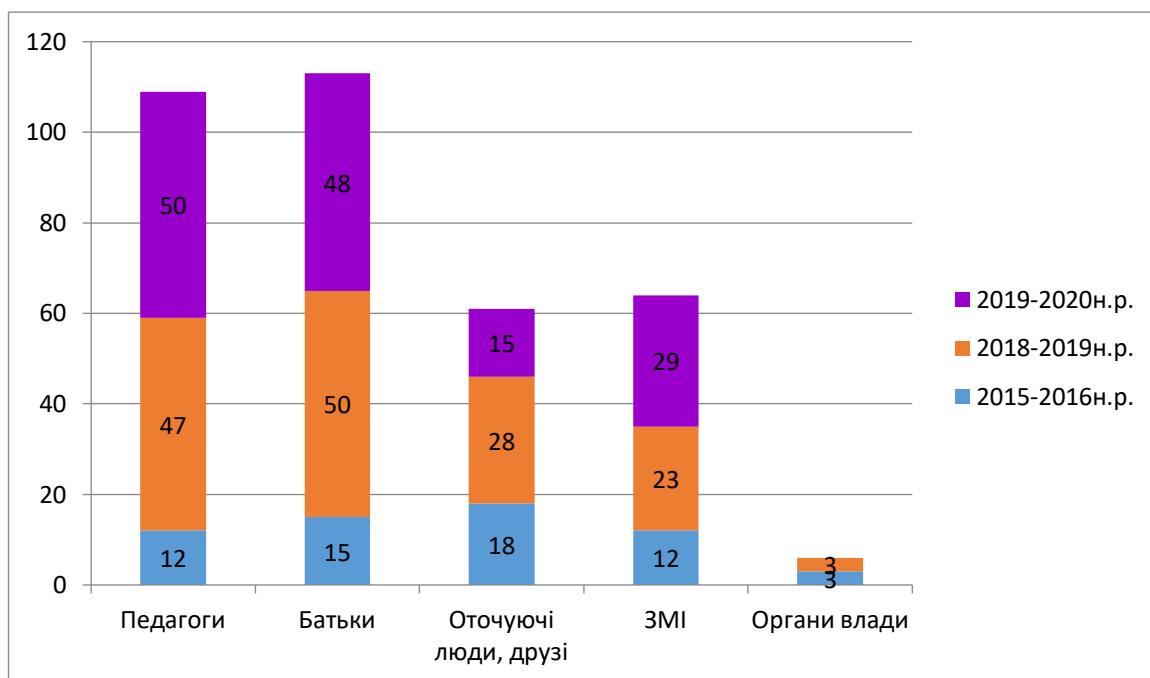
З метою визначення обізнаності вихованців середнього та старшого шкільного віку щодо поняття «патріот» та формування власних патріотичних почуттів протягом роботи над виховною проблемою закладу, а також в рамках роботи освітньо-виховного проєкту «Моя країна – Україна, Полтавщина – душа країни» методистом Хоріщенко Н.В. було проведено анкетування вихованців (2015-2016н.р., 2018-2019н.р. та в 2019-2020н.р.).

Вихованці нашого закладу дали відповіді на запитання, що стосувалися поняття «патріот», ознаки «патріотизму» та перелік індивідуально-психологічних характеристик і загальнолюдських цінностей.

1. На питання «Чи вважаєте Ви себе патріотом?» були отримані наступні відповіді:

2. На питання «Хто, на Вашу думку, найбільше вплинув на формування Ваших патріотичних почуттів?» були отримані наступні результати:

3. На питання «Як ви для себе визначаєте поняття «патріот» діти, кожного разу найбільш активно виділяли наступні категорії:

- людина, яка любить свою країну;
- людина, яка готова на самопожертву заради своєї країни;
- людина, яка не лише каже, що любить свою країну, а й робить щось для того, щоб в країні було краще жити.

На завершальному анкетуванні таких, що не могли визначитися з поняттям, не було.

4. На питання «За якими ознаками чи висловлюваннями ви визначили для себе поняття «патріотизм» діти мали можливість обрати кілька категорій.

Таким, чином, як і при минулих опитуваннях, найбільше значення надається таким складовим, як: любов до рідного дому, міста, країни, вірність національній культурі, традиціям і способу життя; бажання працювати на благо Батьківщини, для того, щоб держава, в якій ти живеш, була найавторитетнішою, найпотужнішою і шанованою у світі; національна ідентичність, гордість в приналежності до своєї нації, людей.

5. На питання про те, які якості мають бути притаманні патріоту, і прохання визначити, наскільки ці якості розвинуті у самого респондента, були отримані наступні результати:

- найбільшу значущість респонденти надають активній життєвій позиції, вмінню здійснювати самоконтроль, сміливість, чуйність;

- другий по значущості щабель (всі три опитування) зайняли воля й чесність;

- більше половини респондентів кожного опитування також відмічали такі якості, як здоров'я, любов, наявність друзів (емоційна підтримка, совість), прагнення до самопізнання (освіта), свободу, щасливе сімейне життя, вихованість, життєрадісність, старанність, незалежність, відповідальність, терпимість;

- в характеристику патріотизму на ввійшли або отримали одиничну оцінку: матеріальні блага, суспільне визнання, розваги, високі життєві запити, нетерпимість до інших.

Підводячи загальний підсумок трьох опитувань, можна сказати, що робота над виховною проблемою закладу «Виховання громадянина-патріота в позашкільному навчальному закладі» має гарні результати. Результати опитування дали позитивну динаміку: немає тих, хто не визначився із поняттям «патріотизм». Відмічають діти і зростання впливу педагогів та батьків на формування їх патріотичних почуттів.

Враховуючи індикатори ефективності реалізації заходів із національно-патріотичного виховання дітей та молоді, можна з впевненістю сказати, що в КЗ «Полтавський Палац дитячої та юнацької творчості Полтавської міської ради Полтавської області»:

- збільшилась відвідуваність дітьми та молоді заходів, що популяризують культуру та національно-мистецькі традиції українського народу;

- підвищився рівень знань у дітей та молоді про видатних особистостей українського державотворення, визначних вітчизняних учених, педагогів, спортсменів, провідних діячів культури і мистецтва;

- розширилася сфера застосування української мови;

- збільшилась кількість дітей і молоді, які пишаються своїм українським походженням, громадянством.

ВИСНОВКИ

В КЗ «Полтавський Палац дитячої та юнацької творчості Полтавської міської ради Полтавської області» робота з національно-патріотичного виховання носить системний характер. Цим напрямом виховної роботи опікується увесь педагогічний колектив.

Гуртківці беруть участь у різних виховних заходах, при цьому перевага надається активним формам та методам роботи з вихованцями.

У процесі роботи з реалізації освітньо-виховного проєкту з громадянсько-патріотичного виховання «Моя країна – Україна, Полтавщина – душа країни», педагоги закладу спрямовують діяльність на виховання свідомого громадянина, патріота України.

Результатом роботи проєкту є ті позитивні зміни в свідомості та поведінці вихованців, а саме:

- зріс рівень національної свідомості, патріотизму, відбулося піднесення патріотичного духу, національної гідності, гордості за Україну (діти пишаються тим, що вони є українцями, більш свідомо почали ставитися до подій, що відбуваються в країні, переймаються долею країни; з'явилися усвідомлення спільності власної долі з долею Батьківщини, власної відповідальності за своє майбутнє та країни в цілому, а також готовність до участі в процесах державотворення, до виконання громадянського й конституційного обов'язку щодо відстоювання національних інтересів і незалежності держави; зросла повага до державних символів України; підвищився інтерес до вивчення національних традицій, діти із задоволенням носять вишиванки, прикрашають себе кольорами національної символіки);

- вихованці усвідомили значення національної єдності, зросла громадянська активність, діти активно займаються волонтерською діяльністю в рамках дії проєкту «Той, хто бере, - наповнює долоні, той, хто дає, - наповнює серця»;

- у дітей з'явилось почуття гордості за наших військових, готовність захищати Україну.

В результаті роботи проєкту «Моя країна – Україна, Полтавщина – душа країни» було розроблено презентаційні та просвітницькі заходи для дітей та молоді, що дало можливість формуванню ще більш позитивного іміджу Полтавського Палацу дитячої та юнацької творчості як центру розвитку успішної, конкурентоспроможної, національно-свідомої особистості з активною громадянською позицією.

Народна мудрість стверджує, що земля може нагодувати людину своїм хлібом, напоїти водою зі своїх джерел, але захистити сама себе не може. Тому святий обов'язок тих, хто на ній живе, користуватися всіма її благами і дарами, - виховати патріотів – майбутнє України.

Тож, виховуючи патріотів, ми піклуємося про майбутнє України.

Маю надію, що робота освітньо-виховного проєкту з громадянсько-патріотичного виховання «Моя країна – Україна, Полтавщина – душа країни» дала можливість навчити дітей жити з вірою в майбутнє нашої незалежної держави і пам'ятати, що є святині, які ні з чим не можна зрівняти: Батьківщина, відданість народу й тій землі, де народився і виріс.

Основною функцією КЗ «Полтавський Палац дитячої та юнацької творчості Полтавської міської ради Полтавської області» залишається поширення знань національно-патріотичного спрямування серед дітей та молоді, адже основне завдання сьогодні – виховання у молодого покоління почуття патріотизму, формування особистості на засадах духовності, моральності, толерантності, забезпечення створення умов для інтелектуального, культурного та фізичного розвитку, реалізації науково-технічного та творчого потенціалу молодих громадян.

Кожна людина є активним учасником розбудови громадянського суспільства, відіграє в ньому важливу роль та несе відповідальність у процесах прийняття рішень на всіх рівнях, які активно впливають на її життя. Саме тому Полтавський Палац дитячої та юнацької творчості і надалі повинен залишатися містком формування національно-патріотичної свідомості кожного його учасника освітнього процесу.